

ELŐFIZETÉS:

Egész évre 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét
illető küldemények a
szerkesztőnek, anyagiak
a laptulajdonosnak kül-
dendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ KOZLÖNY.

HIRDETESI DIJ:

egy 1 haasboos petit sor
10 kr., többzetőri hirtér-
tésnél olcsóbb. Nyiltér
sora 25 kr. Belyegdíj min-
den hirdetésnél 30 kr.
A hirdetések Bittermann
Nándor nyomdájában és
a szerkesztőnél fogat-
tának el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Tanítói segélyegylet.

Rég óta nem éreztem oly örömet, mint épen e pillanatban, midőn olvasom: hogy Pestmegye nagyérdemű tanfelügyelője a megyei tanitóság számára egy oly segélyegyletet léptetett legközelebb életbe, melynek 301 tagja van, s a mint egy tag meghalt, mind annyian egy-egy forintot fizetnek, s az elhalt családjának 300 frtot adnak s aztán a kihalt helyére új tagot vesznek fel.

Oly intézmény ez, melynek ajánlására, kellő felkarolására sok szót vesztegetni, teljesen szükségtelen.

Ez intézmény — céljánál, kivihetőségénél, szóval praktikus voltánál fogva önmagát ajánlja. Módot, eszközt és alkalmat nyújt minden tanítónak: miszerint a már fenálló tanítói nyugdíj-intézetek és egyéb segélyforrások mellett, csekély mérvű önmegadóztatás útján, oly újabb forrást nyisson, melyből hátrahagyott családja jelentékeny subsidiumot kap.

Valóban Pestmegye nagyérdemű tanfelügyelője megérdemli, hogy e segélyegylet életbeléptetése miatt az érdekelt tanítóikar hálás elismerést nyilvánítson.

Ily segélyegyletet — az önszegélyzőegylet hatáskörével kibővítve életbeléptetni, és minden egyházmegye tanítói testületében meghonosítani, — ez valójában igen hasznos és háladatos feladat, mondhatnám: a tanítókra nézve elodázhatlan kötelesség.

Mert midőn látjuk, hogy az egyházmegyei főtanhatóság a tanügy és tanférfiak érdekében mily óriási áldozatot hoz; — midőn látjuk, miként iparkodik az önkénytelen áldozatok és adományok árán a tanítás és nevelés terén munkatársai iránti szeretetét, háláját, gondoskodását, fejedelmi bőkezűséggel nyilvánítani: akkor lehetetlen: hogy e nemes példa buzdító hatása alatt hasonló tette ne lelkesüljünk mi tanférfiak — és szívvel lélekkel tömörülve e legnagyobb jeltetőink által kibontott zászló alatt saját érdeklünkben ne kövessük nyomdokait a tanügy és tanférfiak e legjobb barátainak!

Ez intézményt kívánám én is a kalocsai egyházmegye területén meghonosítani, — már azon őszinte tisztelet és szeretetnél fogva is, mellyel e megye m. t. tanitósága iránt viseltetem.

Gondolkozunk ez intézmény felett; — egyházkörületenként vegyük azt tárgyalás alá az ősi tanítói tanácskozmány alkalmával; — és ebbeli megállapodásainkat jegyzőkönyvbe foglalva, közöljük azokat az egyházmegye főtanfelügyelőjével, ki bizonyára e közhajnak megfelelni, legnemesebb feladatának ismerendi.

Láng Márton,
esp.-pleb.

A multkori közgyűlésből bizottság küldetett ki, mely a megye területi épségének fentartása érdekében feliratot intézzen a kormányhoz. E felirat szövege így hangzik:

Nagyméltóságú miniszterelnök ur!

A kezdetben kevés hitelre talált ama szárnyaló hír, hogy a Szeged székhellyel alkotandó új megyéhez Ó-Kanizsa és Martonos, kebelünkbeli községek is átcsatoltatni szándékoltnak, egy bizonytalan jellegű szegedi küldöttségnek Ó-Kanizsán történt megjelenése és néhány elégedetlen által történt támogatás következtében mindinkább aktuális jelleget nyert. Ezen, megyénk integritását és ősi alakulását érintő igen fontos ügyet egyrészt Martonos község képviselő testületének f. évi február 5-én megtartott közgyűlésében egyhangúlag hozott határozata, illetve Ó-Kanizsa községében 1883. évi február 23-án megtartott s a község legintelligensebb elemeit magában foglaló népes értekezlet, ugy szintén az ugyan ott f. évi március 18-án lefolyt s mintegy 2500 adófizető polgár részvételével megtartott népgyűlés szintén egyhangú megállapodását tartalmazó jegyzőkönyvek és a csatlakozás, illetve az átcsatoltatás ellen keletkezett és mintegy 1700 aláírással ellátott és kellő támogatás végett

a megyei törvényhatósághoz beküldött nyilatkozatok alapján, más részről Torontál megyének az alkotandó új megye terve ellen f. évi március 15-én 1. szám alatt hozzánk intézett átirata következtében f. évi április 17-én megtartott közgyűlésünkben beható tanácskozással tárgyavá tettük, melynek eredményét tartalmazó 11. sz. s ide mellékletben csatolt határozatunk értelmében, van szerencsénk a nevezett két kebelbeli községnek a Szeged székhellyel bíró új megyéhez szándékolat átcsatolása ellen, valamint Torontál megyének jelen területi épségben való fentartása mellett Nagyméltóságodhoz a következőkben indokolt előterjesztést tenni:

Tudomásunk van arról, hogy Nagyméltóságodhoz Ó-Kanizsa község néhány lakójának nevével ellátott kérvény nyújtatott be, melyben Ó-Kanizsa községének és így igen természetesen a Szegedhez közelebb eső Martonos községnek is a tervbe vett új megyéhez leendő csatlakozása kérelmeztek, hogy mennyiben fejezi ki e kérvény az említett két község lakosságának a csatlakozás tekintetében táplált érzelmeit, azt hisszük, elég utalunk a fentebb hivatkozott és levéltárunkban elhelyezett két községnek a kicsatolást ellenző képviselőtestületi, illetve értekezleti és népgyűlési jegyzőkönyveire s az átcsatolást ellen tiltakozó 1700 aláírásra.

A nevezett két községnek mindezekből kitűnő azon óhaja, melynél fogva azok továbbra is kebelünkben megmaradni kívánnak, s az új megyéhez leendő csatoltatásuk ellen határozottan tiltakoznak; bő indoklását nyeri azon természetes és különleges viszonyokban, melyek egyrésztől köztük, mint a volt tiszai koronai terület részei, s ezen kerület, — más részről közöttük, mint anya megye között századokon át kifejlődtek.

Bár nem álltjuk, hogy eme természetes és különleges viszonyok az esetleges átcsatolás folytán idővel nem lennének rendezhetők, de minden esetre jelezniük kell azt, valjon az átcsatolási terv keresztül vitele esetén, — nem reflektálva az ez által előidézett kedvezőtlen hatásra, — a feltalálni vélt előnyök fel fognak e éri a-on nehézségekkel, melyek az átcsatolás folytán okvetlen előállni fognak.

Magunk részéről határozottan azon meggyőződésben levén, hogy az említett két község, mint a volt tiszai kerület kiegészítő része, s a most említett kerület között mind ez ideig végmegoldást nem nyert vagyon rendezési, patronatusi, tiszaszabályozási és elválaszthatlanul közös árvédelmi, valamint ugyanezek a nevezett két község s a megye közötti viszonyból származó jegyzői nyugdíj-alap, megyei székházépítés, belvizvezetés, árvai tartalék-alap rendezéséből felmerülő kérdések, az említett nehézségeket okvetlen felfogják idézni, annálkevésbé javasolhatjuk tehát a nevezett két községnek az alkotni szándékolat új megyéhez leendő átcsatoltatását, mert ez által Bács-Bodrogh megye nemcsak ezen, kezdetlől fogva hozzá tartozó két községtől megfosztatnák, de az azt határoló Duna és Tisza természetes zárvonala a felső Tisza-részen a Szabadka városi határ, Csantavér község és Zenta városa határvonaláig mélyen benyúl és sok inconvenientiára vezető encláv által szakították meg, mely a törvényhozásnak eddig ezen szabályszerűtlenségek megakadályozására és megszüntetésére irányzott következetes eljárását egyenesen desavouálná; mert továbbá tekintve azon körülményt, hogy az utolsó népszámlálás adatai szerint megyénkben foglalt 511,437 lélekre rugó össznépségsből — a kisebb töredékeket nem számítva, csak 180,108 magyar, 123,343 szerb-dalmát, 23,529 tót, 7117 rutén és 151,511 lélek a német nemzetiséghez tartozik, kik az eddigi viszonyok szerint a legjobb egyetértésben valának, — méltán merül fel bennünk azon aggodalom, hogy kivált Torontál megyének megszakítása esetében e két község 18,195 lélekre rugó jómódú és baziás népségségének elvesztése esetében nem fogna-e ezen egyetértés megintatni s a most minden viszonyok között helyes egyensúly megzavaratni?

Mindezek megítélését Nagyméltóságodnak államférfiai bölcs belátására bizzuk.

Bár egész teljében méltányoljuk a magas kormány hazafiai nemes törekvését, mely Szeged érdekében egy új nagy megyét kíván alkotni, s bár mi is hazafiai örömmel, sőt büszkeséggel tekintünk az újból felépült szép és nagy magyar városra, s örömmel látunk annak anyagi és szellemi felvirágozását, de hogy ez megyénk területi épségének megcsontolásával éressék el, midőn azt az állam érdekei egyáltalán nem követelik, helyi tekinteteink pedig épen ellenzik; meg fogja engedni Nagyméltóságod, hogy midőn még az iránti aggályunknak is leplezetlen kitéjést adnánk, hogy a célzott új megyébe hallomás szerint össze vonni akart annyi különböző múltú, érdekű, elégedetlenséggel telt elem lesz-e képes és mennyi idő múlva egészséges öszmüködést gyakorolni és hivatásához képest imponálni?

Torontál megye közönségének hasonló indokok és aggályokkal telt és 1/1883. közgyűlési szám alatt Nagyméltóságodhoz terjesztett feliratát egész terjedelmében magunkévá téve, — a legmélyebb tisztelettel azon alázatos kéréssel járulunk Nagyméltóságodhoz, miszerint Martonos és Ó-Kanizsa községeknek jelen kötelekünkbeni meghagyása mellett, ugy Bács-Bodrogh megye, valamint az azzal hason viszonyok között levő

Torontál megye eddigi határait a maguk épségében fentartani kegyeskedjék.

Keit Zomborban, 1883. április 17-én és következő napján megtartott közgyűlésünkben

Bács-Bodrogh megye közönsége nevében:

Schmausz Endre s. k.,
alispán.

Hirek.

Bácsmegeyi női kézmű iparkiallítás. A „Bácska” mult számában közölve volt a megyei szervező bizottság tagjainak névsora az almási, szántovai és apatini járásban; most folytatólag közöljük a topolyai, ó-szivaci, becei, bácsi, futtaki és titeli járásek megyei szervező bizottsági tagjainak névsorát. E járásekban a következő urnók kérettek fel e fontos működéésre: Vojnic Dávidné (Ó-Morovica); Cziráky Józsefné (Hegyes); Acsády Béláné (Topolya); Hajdufy Károlyné (Csantavér); Füst Lázárné (Bajsa); Kohut Jánosné (Pacser); Popovics Simonné (Sándor); Ribiczey Béláné (Ó-Szivac); Eimann Károlyné (Uj-Szivac); Zányi Józsefné (Veprovác); Scherer Béláné (Filipova); Zányi Károlyné (Bresztovác); Sztankovics Lázárné (Ó-Sztapár); Körmendy Gyuláné (Nemes-Militics); Deák Szaniszlóné (Csonopla); Ergh Mihályné (Kernyaja); Berényi Hugóné (Petrovoszelló); Gombos Béláné (Ó-Baese); Lakatos Béláné (Bács-Földvár); Dungserszky Miláné (Szt. Tamás); Sztójkovics Vazulné (Turia); Lánckor Antalné (Bács); Antity Jusztinné (Déronya); Schumacherné (Hódságh); Simics Agostonné (Parabuty); Nikolics Lajosné (Pivnica); Gruics Szvetozárné (Paraga); Rákics Miklósné (Tovarisova); Belohorszky Gusztávné (Bácsujtalu); Berzenkovics Péterné (Novoszelló); Farkas Sándorné (Plávna); Mihajlovics Mihályné (Bogyán, Vajszka); id. Szalay Károlyné (Petrovác); Szemző Mátyásné sz. gróf Somsics Augustza (Kulpin); Demetrovics Emilia (Deszpot-Szt. Iván); Sigmond Göntérné (Ó-Soóvé); Venetianer Sándorné (Uj-Soóvé); Koch Józsefné (Kis-Kér); Szaich Vilma (Ó-Kér); Lakatos Péterné (Temerin); Mikovics Kálmánné (Járek); Turkovics Zsigmondné (Ó-Futtak); Kolozsvay Sándorné (Uj-Futtak); Baruskovics Istvánné (Kiszács); Zsigmond Gyuláné (Piros); Nikolics Szvetiszlávné (Titel); Kreculov Szimáné (Lok); Ivanics Györgyné (Vilova); Kovacsovics Manoné (Gardinovee); Mihajlovics Pálné (Alsó-Kovil); Hernyákovics Emilné (Felső-Kovil); Babin Cirilné (Káty); Radulovics Darinka (Kovil-Szent-Iván); Jéftics Györgyné (Mosorin). — A megyei kiállítás szervező bizottsága névsorának befejezése következik. Dr. Margalits Ede, kiállítási titkár.

Hymen. Adán Petrovics Ferenc, városi adótitkár, eljegyezte Mákra Baba Bettina urhölgyet.

Emlékeztetés. Lapunk t. olvasóinak szives figyelmébe ajánljuk azt, hogy a Bács-Bodrogh megyei történelmi társulat ma délután 4 órakor a megyeház nagyszobájában alakuló közgyűlését tartja. Targyai: megnyitó beszéd; jelentés a társulat alakulási geneziséről; az alapszabályok előterjesztése és a választások.

Beküldetett. Az apatini tűzoltók, a legutóbbi tűzkor épen védszentjüket együtt ünneplelve mulatoztak, midőn a tűz Csincsek tanítónál kiütött. A meglehetősen szél dacára sikerült elszánt buzgalomukkal a tüzet lokalizálni s így hősi emberbarátságukkal tudja Isten mennyi kárt megmenteni. Eljének soká!

Kedden, 8-án esti 8—9 óra között a Fernbach-féle szállásn néhány kazal szalma legett.

Zentáról egy Gombos Gábor elleni pamfletet küldött be valaki. Felfogásunk szerint a privát szennyos mosása közérdekű nem levén, az ügynek helyet nem adhatunk.

A dalárda hétfői táncosestéjére, kivált vidéki vendégek máris sokan jelentkeztek.

Beküldetett „A zsidó házassági jog, tekintettel hazai törvényeinkre.” Irta dr. Süsz Ignác, újvidéki főbíró. A művet, tisztelete jeléül, saját hitközségének ajánlotta a szerző. Ára ismeretlen; de kívánatra megmondja tán a szerző. Ez eredeti büne a legtöbb magyar könyvnek; pedig hát a megszerzésnél a földolgozó Milassinovits György ószivaci kereskedő ellen a csőd elrendeltetett. Tömeggondnok Lippert Ferenc ügyvéd Zomborban.

A szabadkai kir. törvényszék fölmentette emberölés büntetésének vádjára alól Janics Milánt, ki m. év dec 2-án Grubics Jócót, midőn ez öt egy disznótorban történt veszekedés után megtámadta, tizenegy kézzúrásal meggyilkolta. — A fölmentett vádlott rögtön szabadlábra helyeztetett, de a kir. ügyész az ítélet ellen fellebbezést jelentett be.

Névváltoztatás Schattelesz Lipmán kulai illetőségű budapesti lakos „Bodrogi”, Spitzer Ignác pacseri illetőségű ugyanottani lakos Ede nevű kiskorú fiával „Rónai” vezetéket vettek fel belügyminiszteri engedéllyel.

A csángók, kik a gyurgyevői és pancsovai erőkben lőnek elhelyezve, mind munkabíró erős férfiak, ezek eddig a gátakon dolgoznak. A nők és gyermekek pedig a barakkokban és kunyhókban a házi munkákat végezik. Az őszinteség, tisztaság és házi rend a csángók egyik fő jelleme. Külsőjük elég jó, egészséges és nem látszik meg rajtuk a szükség és szenvedés nyoma. Az egészségi állapot pedig kedvező.

A megyei építészeti bizottság f. hó 10-én az alispán ur hiv. helyiségében ülést tartott, melyen hosszabb vita után a rohadt gerendájának bizonyult nagy terem átalakítása hatodfelezer forintnyi költségen, továbbá egy 570 trba kerülő megyeházi kút felállítására meg-szavaztatott.

Cégbejegyzések: M. Morgenthaler festő Járekon bej. ápril hó 9-én. — Izidor Nikolits vegyesárkereskedő Szenttamason, bej. ápril hó 9-én. — I. Ujpalánkai előlegezési egyesület mint szövetkezet, alakult 1882. dec. hó 27-én, az igazgatóság névsora bejel. ápril hó 16-án. — Palánka járási takarékpénztár az alapszabály módosítása bej. ápril 16-án — és az O-Palánkai segélyező egyesület az igazgatósági tagok névjegyzékébe bej. ápril hó 16-án, mind az öt az ujvidéki kir. törvény-s éknél.

Meglepő öngyilkosság történt május 8-án reggel Budapesten a vámpalotai egy másodemeleti szobájában. Tunner Márton a kincstári jogügyek igazgatóságának segédhivatali főnöke, kit a legbuzgóbb, és legrendesebb államtisztviselők közé számított mindenki, reggeli 9 óra körül föbelötte magát hivatalos szobájában. A pisztoly durranására besiettek hozzá a szomszéd helyiségekben dolgozó tisztviselők s ott lelték a földön hanyatt fekvő s kínosan hörgőve. Egy tisztviselő elhajtatott nyomban a ferencvárosi kapitánysághoz, egy másik meg Kovács tanárt kereste föl a sebészeti klinikán. Kovács meg is jelent nemsokára az öngyilkosság színhelyén, megvizsgálta a szerencsétlen ember sebeit, melyet koponyájának jobb oldalán ejtett a golyó, s kijelentette mindjárt hogy a halál rövid idő múltán bekövetkezik. Ezalatt odaért a vámházból a ferencvárosi kapitányság küldötte: Örvösi Vilmos rendőri fogalmazó is egy polgári biztos társaságában s jegyzőkönyvet vett föl a szomorú esetről. Megvizsgálta az öngyilkost is, ki eszméletlenül fektet a hamarjában előteremtett hordágyon. Zsebeiben 37 forintnyi papírpénzt és 2 forint 97 krnyi aprópénzt talált, azonkívül egy ezüst órát s iróasztala lábánál a forgópisztolyt, mellyel végzetes tettet elkövette. Az iróasztalon nagy iratesomag tetején jókora tüköreserép volt az iróasztal kisebbik fiókjának támasztva. Ugy látszik, hogy az öngyilkos azért tette oda a tükördarabot, hogy célzás közben láthassa a helyet, melyre a pisztoly csövét rászorította. Az asztal nagyobbik fiókjá nyitva volt s benne több levelet találtak. A legfelső nejkének szól, ki régóta betegeskedik, a másikat Zomborban lakó fivérének, Tunner Jánosnak szánta, a harmadikat meg Riesz Jenő jogügyi igazgatósági fogalmazónak írta. A levelek alatt egy sűrűn teleírott iv papírost találtak, melynek felső sarkán e két szó áll: „Pro memoria”. — Thuróczy Adolf főigazgató azonnal elrendelte, hogy ama pénztárak kulcsait, melyeket az öngyilkos kezelt, a jogügyi igazgatóság ügyésze vegye át. — A jegyzőkönyv felvesele után elszállították a szerencsétlen embert a Rókuskerékházba, de már az ut elején megszünt szívének dobogása s elnemtult kínos hörgése is. Néhány perccel azontúl megmervedett s ezért egyenesen a halottas kamrába vitték, hol huszonhárom hulla között fekszik szürke irodai öltözetében. — Tunner zombori születésű 58-60 éves, magas termetű, erős férfi volt. Hivatalnoktársai tisztelték, becsülték, mert alattalóival humanusan bánt. Mindennapos vendége volt a Neugeböhren József kigyóteri cukrász boltjában, hol két nappal ezelőtt fordult meg utoljára. A cukrász nem látott rajta semmi olyan változást, mely végzetes tettet megmagyarázná. Semmivel sem volt komorabb, mint egyébkor, sőt határozottan vidémban látott. Mondják, hogy szenvedélyes lotójátékos volt s az utolsó időben különösen sok pénzt játszott el. Iróasztalának egyik fiókjá állítólag tele van reskontókkal, melyek nagyon tekintélyes összeget képviselnek. Beteges neje nincs a fővárosban, az orvosok tanácsára vidékre menekült a főváros gyilkos levegője elől. A vámház igazgatósága táviró utján haza szolította. Arról is értesülünk, hogy Tunner már vagy két-három hét óta gyakorolga magát a céllovásban. A tisztviselőknak, kik e gyakorlatok célját tudakolták, azt szokta felelni, hogy a nyáron pusztára megy s mert nagyon régen vadászott, hát ekként akarja magát hozzá szoktatni a lövéshez. Mindennap kilötte a forgópisztoly hat töltését s hivatalnoktársait hozzá szoktatta a lövészekhez. Innen van, hogy senki sem sejtett rosszat, mikor ma reggel újra megdördült a pisztoly. Csak akkor rohantak be az öngyilkos szobájába, mikor meghallották a hörgéseket. Ugy látszik, hogy Tunner régóta foglalkozott az öngyilkosság szándékával. A fiókjában talált leveleket már november és december hónapokban írta. Mondják, hogy reggel, mikor hivatalába ment, egészen jókedvű volt s a szokott módon adta át a postán érkezett pénzes leveleket Gábor Endre igtatónak.

Cégtörles. Wirth Sámuel Baján, töröltetett a szabadkai kir. törvényszéknél febr. hó 27-én, — és Loschitz Vilmos Bezdánban, törölt. a zombori kir. törvényszéknél márc. 22.

Az apatini utcát már 6 hét óta kövezgetik. Nem érthető, hogy ilyen forgalmas utcán miért dolgoztatnak 2-3 útverővel s miért nem egyszerre annyival, hogy az út a legrövidebb idő alatt elkészüljön. Az sincs rendjén, hogy a kihányt törmelék úthosszat ott hever az út két oldalán s a közlekedést nagyban gátolja. Ha a város dolgoztat valamit, bizonyára van is rá pénze; ha ez van, munkást is kaphat, kivált most akármennyit; ha kaphat, kár a közönséget s a vámfizető vidékieket hónapokon át inkommodálni a forgalomban.

Árverés tartatik Bolez Fülöp 3490 forintra becsült ingatlanaira május 16-án Torzsán (Kula). — Szabó Erzsébet 3900 trtra becs. ingatl. május 20. Petrovovszelló (O-Becse).

Schlesinger Ignác bajai lakos ellen a csőd megszüntetett.

A csángók megvendégelése és segélyezésére a következők adományoztak O-Kanizsán: Popovits György, Pánits György, Lázár István, Kohn József, Pánits Mihály, Deutsch Zsigmond, Mezei Veron, Dukai István, Fruzsza György 1-1 frt, Apci Mihály 20 kr., Nagy István salátás 20 kr., Nagy Imre Sándor 20 kr., Dobó János Imre 20 kr., Srémácz Vládó 10 kr., Kaszovitz Mór 50 kr., Goldsmith Ferenc 30 kr., Kis Péter 60 kr., Pap János 4 kr., Kis László 50 kr., Denkler Ferdinánd 30 kr., Baráth Sándor 20 kr., Gajó Istvánné 10

kr., Lázár István 20 kr., Dömök Károly 50 kr., Mester János 50 kr., Tukats Ferenc 50 kr., Hajnald András 20 kr., Piri Bálint 40 kr., Hábel János 5 lit. lencsét, Illési János 1 kenyér, 1 sonka és két lit. babot, Molotly Demjén özevgye 1 kenyér, Kaskits János 1 kenyér, 8 lit. lencsét, Bagi Lukács 2 font szalonát, Jakab Vince 1 kosár burgonyát, Bús Máttyás 1 szakajtó lisztet, Nagy István fél kenyér 1 szakajtó liszt, Ozsvár János özevgye fél véka búzát, Schvelha Ferenc 3 lit. babot, Bakai Péter 1 szakajtó liszt, id. Cservenic János 1 szakajtó buza, 3 liter babot, Harmath Pál 3 font szalonna, fél kenyér, 1 kendőt, Pósa Máttyás József fél kenyér és 1 font szalonát, Czérna Szilveszter 2 kenyér, 5 font szalonna, 15 liter babot, Ujsági István 1 szonka, 2 rékli, 1 kendő, 1 font szalonna, 3 lit. bab és 12 darab fésűt, Solti András 1 frt, Kacziatskai Sándor 1 frt, N. N. 10 krt, Varga Sándor 50 krt, Horváth József 1 db szappant, Grünér Adolf 1 szakajtó babot, Némédi Lajos 1 szakajtó burgonyát, Friedlander Hermina 2 rékli, Nemesi Józsefné 1 szakajtó burgonya, 2 lit. babot, Pató Jakab özevgye 1 kosár burgonya, 1 font szalonát, Csizsár András 5 vekni és 7 katona kenyér, ó-kanizsai egyesült ipartársulat 2 kenyér, Hlavinka József 1 szakajtó bab és 20 krt, Szabados Máttyás 3 font szalonát, Szicskovits József 10 krt és 1 szakajtó burgonyát, Ficsor Ferenc 10 krt, Ficsor Mihály 15 krt, 2 lit. bab és 1 szakajtó burgonyát, Gregus István 5 lit. babot, Maitinszki Herman 20 krt, Körmöci Pál 1 kenyeret, Bartus János fél szakajtó burgonyát, Bográd János 2 lit. bab és 1 db szalonát. Kürti János 20 krt, Mihályi Julia 5 font szalonna és 2 szakajtó burgonyát, Baráth Sándor 1 db szalonát, Nagy Illés 1 frt és fél véka babot, Törtei Sándor 40 krt, Mubi Ferenc 1 kenyeret, Zsinka Lukács 1 db kenyeret, Ujvári József 1 db kenyeret, Ludányi János fél kenyeret, Kis Antal L. 1 db kenyeret, Szabó Borbála 10 krt, Sálador Lukács 1 db kenyeret, Nagy Ján. Fer. fél kenyér és 1 db szalonát, Solti Ant. Fer. 1 db kenyér, Váradi János fél kenyér, Zozuk Damján 1 db szalonát, Szabó Lukács bu y. fél kenyeret, Kosztyik I. 56-6 liter bort, Homay János vendéglős 220 liter bort. — Több megnevezetlen adományával együtt hájóra rakatott 7 zsák burgonya, 2 véka lencse, 10 véka buza, 24 véka bab, 1 zsák dísznóhús, 4 zsák vágott kenyér, 37 kenyér, 70 font só, 1 akó pálinka, továbbá Hosztyik és Homai urak adomány borai, ugyszintén zsír és szappan.

O-Sztapárón Sztankovits Lázár e hó 6-án számos vidéki és helybeli előkelő vendégsereggel fogadta megyénk szeretet alispánját, kinek tiszteletére a legmelegebb vonalozom hozta őket össze. Miután a várt vendég a délutáni késői órákban érkezett meg, a házigazda tehát azon igyekezett, hogy ezen estélyt minél kellemesebbé tegye. Fűszerezte az estélyi vacsorát a háziur és családja szívélyes jó kedélye és vendégei iránt tanúsított különös figyelmé. Ez alkalommal Sztankovits Miklós főmérnök ur Szabadkáról köszöntővel fel először alispán urunkat, előadván, hogy örömmel emel poharat megyénk nemeskeblű, szeretve tisztelt első tisztviselőjére, ki gondolatait, szívének legmélyebb érzelmeit arra fordítani igyekszik, hogy megyénket mielőbb ama cél felé vezethesse, melyet elérni hivatva volt; kifejezte továbbá azon hő óhaját, hogy őt megyénk telvirágzása és szebb jövőjéért az Isten még sokáig éltesse. Másodsorban a házigazda Sztankovits Lázár emelt poharat, örömteljes kifejezést adván érzelmeinek, hogy alispán urunkat házában látni szerencsés lehetett, — nemkülönben a helybeli jegyző is üdvözöl beszédet mondott. Alispánunk minden egyes felköszöntő beszédét viszonzotta, de különösen felemlítvén, hogy jól esik tapasztalnia, miszerint O-Sztapár községe nem szenved a fonákul felfogott önzés és bizalmatlanság nyúge alatt, mivel előljárói a legszebb polgári kötelességnek megfelelnek és óhajta, hogy jövőben is növelhesse az előljárók igyekezetét azon öntudat, hogy a reájuk ruházott jogokat a község jólétére gyakorolván, ez által a felsőbb hatóságok méltánylását is mindenkör kiérdemelhessék. y . . .

Palánkán egy óras, a kijavítás végett hozzá hozott órákat Ujvidékre elzalogosította, s midőn a határidőre a pénzt nem bírta összehozni, agyonlőtte magát. Az illető tulajdonosoknak tessék most az órákat kiváltani. Némelyeknek órái egészen elvesztek; nem tudni, hová tette.

A „B. B. Presse“ legújabb gusztusa az, hogy föl-hívja a délvidéki szerbeket a pangermánokkal való egyesülésre, mert így mind a két fél hallgatásra és közéleti tétlenségre van kárhóztatva. Képzeltető, hogy ez a praktikus (?) és időszerű (?) indítvány milyen lázas lelkesedést fog a kontemplált körökben kelteni! A mi németeink — ezt tudhatná a Presse — se ő reá nézve nem léteznek, sem ő ezekre nézve.

A megyei közigazd. előadó útján az állami telepekből eleddig 10 község vásárolt jó tenyészbikákat. Kolarits Miléva, urahagyott özevgyasszony, reménytelen szerelmében szerencsika oldatot ivott, de gyors orvosi segély érkezvén ágyához, önmérgezési kísérlete meghusult.

A krassomegyei Marilla-völgyben, Oravica mellett fekvő havasi gyógyfürdő, május 16-án nyitattik meg. E gyógyhely, melyben együtt van a hidegvíz, belégzés, savó- és szőlő-gyógyvíz, háromféle fennállása alatt pompás fekvése, enyhe éghajlata, a kitünő berendezés és gondos vezetés által oda jutott, hogy a leglátogatottabb gyógyhelyek egyike. Marilla völgy élő bizonyossága annak, hogy legjobban úgy hódíthatjuk el a külföldi fürdőktől a közönséget, ha igyekezünk a betegek igényeinek minél jobban megfelelni. A vendégek száma itt oly mérveket öltött, hogy rövid idő alatt egy második gyógyhelyet kellett fölépíteni. Nem csalódtunk tehát, midőn ez intézetnek dr. Hoffenreich vezetése mellett szép jövőt jósoltunk.

A Bács-Bodrogh megyei történelmi társulat alapszabályai ügyében.

Minthogy Bácsme gyének valószínűleg több bizottsági tagja egyszersmind a megyei történelmi társulatnak tagjává lön; s miután ezen bizottsági tagok néha, vagy több ízben a megyei gyűléseken is részt szoktak venni; nagyon természetes, hogy ezek, különösen a székhelytől távol lakók nem oly könnyen vehetnek

részt a történelmi társulat gyűlésein, mint azon bácskai egyéniségek, kik egyedül csak a megyei történelmi társulatnak tagjaivá lettek, vagy azon megyei bizottsági tagok, a kik közel Zomborhoz, vagy pláne Zombor városában laknak. Így például azon megyei bizottsági tagok közül, a kik a mult áprilisi megyei gyűlésen távolabbról Zomborban jelen voltak, most oly rövid időre egy hónap mulva, tekintve a rossz utakat s a vasuti összeköttetésnek kedvezőtlen s rendetlen voltát, a mennyiben azoknak, a kik az ujvidék-szabadkai zombori vonatokat akarják igénybe venni, Szabadkán két ízben is éjszakázni kell, — mondom tekintetbe véve bácskai kedvezőtlen utviszonyainkat, ez alkalommal a megyei történelmi társulat alakító gyűlésére nem igen mehetnek, s így alólirt sem. Azonban, ha az ujvidék-szabadkai zombori vasutak június elejétől kezdve valószínűleg rendes összeköttetésben leendnek ily módon, hogy Szabadkára érve, azonnal vagy rövid idő mulva indulható lesz Zombornak, no ez esetben még szívesebben veendjük majd mi is a Zombortól távolabb s a szabadka-ujvidéki vonalban esők az uti tásakt.

Minthogy a fentebb említett körülmény ez alkalommal engem is gátol a történelmi társulat alakító gyűlésére történő felmenetelben, ennél fogva bátorságot veszek a „Bácskában“ ezen cikkekést közölni, a melynek célja az, hogy a történelmi alapszabályok egy két pontja felett nézetemet nyilvánítsam.

Ugyanis, az alapszabályok 1-5 § a ekkép szól: A társulat címe: Bács-Bodrogh megyei történelmi társulat. Ezen pont nézetem szerint ekkép lenne módosítandó vagyis ezen szóval pótolandó: történelmi és régészeti társulat; hisz az alapszabályok értelmében is, ezen társulatnak egyik főcélja leend régészeti tárgyak felkeresésével is foglalkozni. S ennek folytán a 2-ik §. is mily módon: A társulat célja: Bács-Bodrogh megye történelmét és régészetét egész kiterjedésében művelni.

A 11. §. szerént két titkár választandó. Nézetem szerint elegendő lenne egy titkárnak választása; hisz reménylen ezen társulat csak szerény körben akar mozogni, s elégséges leend, ha egy titkár leszünk képesek fizetni. Kihagyandó lenne az előterjesztett hivatalnok közül az ügyész is; én nem tudom, kinek jutna eszébe az ily társulatnak jogait megtámadni, ha valaki valamikor megtámadná, védje az elnök.

A 18-ik §. szerént a választmány évenként 3 or gyűlést tart. Én tekintve megyénknek nagy és hosszas kiterjedését, elégnek tartanám, ha a választmány évenként egy gyűlést tartana, s csak szükség esetében egy másodikat is; s meggyőződésem szerint ritkán leend szükség ezen második tartására.

A 28-ik §. szerént a társulat vagyonát képezik a részére gyűjtött s ajándékozott okmányok, könyvek, műtárgyak, régiségek sat., melyek a Zomborban alapítandó társulati muzeumban elhelyezendők. Ezen §. nézetem szerint ily módon lenne módosítandó: régiségek sat., melyek a Zomborban egy társulati teremben ideiglenesen, későbbben egy bácskai történelmi s régészeti terem név alatt előforduló bpesti muzeumi terembe lennének elhelyezendők. Ugy hiszem, midőn ezen társulati muzeumról van szó, senki sem gondol arra, hogy Zomborban e célra egy nagyobb, egy muzeum formájú épület emeltessék, egyszersmind meggyőződésem az: sok érdekes találmányra alig alig fogunk szert tenni, s legálább is száz év fog eltelni, míg annyi érdekes tárgy jön össze, a mellyel egy terem betelék, ez aztán természetesen museumnak nem fog tekinthető lenni; ennél fogva célszerűbbnek tartanám akkor, midőn egy teremre való érdekes tárgy akármikor összejön, azt a bpesti museumnak ajándékozni, s azon museumi kisebb vagy nagyobb terem aztán Bács-Bodrogh megyei történelmi s régészeti terem felirást viselne. Ezen terem aztán látogatott fog lenni; mindenki, a ki a bpesti muzeumot meglátogatja, meg fogja tekinteni ezen bácskai muzeum Bácska egy nagyrészének ismeretlen marad. Mult évben a szabadka-ujvidéki vasuti vonalon sok ázás történt, de a vasuti mérnökök bizonyítéka szerént az egész vonat hosszában csak kevés régiség találtatott, leginkább régi edényféle közel Kiszáchoz, a mely a bpesti museumnak lön felsőbb meghagyás szerént felküldve. Már ebből is következtethető, hogy sok földalatti találmányokra szert nem igen teendünk.

Végül óhajtanám, hogy a társulat pecsétje e köriratot viselne: Bács-Bodrogh megye történelmi és régészeti társaság, természetesen csak az esetben, ha címbe bevénne a régészeti szót.

Ezen szerény észrevételeimet voltam bátor hamarjában közölni, mint a társulat egyik igénytelen tagja. Ujverbász. *Kármán József.*

O-Kanizsa, 1883. május 9.

Ki azt merné állítani, hogy mi, kiket a Tisza szögletében felejtett az idő mostohasága — ? — nem haladunk; bizonyára nem ismeri viszonyaink és gondolkodási módunkat. Haladunk csiga módjára, a rák természeteként háttal megyünk előre: innét van, hogy haladó szomszédaink utánzásra méltó tetteit, önmagunk gyarlóságai iránti szeretetből figyelemre sem méltatjuk, nem hogy követnők. Ej! ráérünk arra még, mondja Pató Pál.

Hogy törekedünk előre, tanubizonyosság, miszerint ritka hó, melyben ne tartatnék köz- vagy iskolászeki vagy óvoda bizottsági gyűlés: egyedül az egészségügyi hallgat, valószínűleg alszik: ideje volna felébrednie, itt a tavasz langyos esőivel, mit a forró nyár követ, a midőn utcáink büzhödöt pocsolózáiból a különféle betegségeket előidéző miasmák milliárdja kel életre, megfertőzendő az amagy is eléggé tisztátalan levegőnket.

No lám, a levelező már a miasmákat látja, pedig még alszanak a gyülemkező viz sárrétegeiben. Ha rajta állna, bizonyára pihenés nélkül működtené az említett bizottságokat, hogy egyharmad század mulasztásait hozassa létre. Hát nem elég, ha a képviselő testület elhatározta, miszerint ez év folyamában a beltéri óvoda és egy ujonnan felállítandó elemi osztály számára egy és ugyanazon helyen célszerű állandó épületet építtet. Egyelőre elégnek csak elég volna, ha attól nem tartanánk, hogy a határozat minden nélkülözhetlensége dacára is papíron talál maradni: hogy kétkedni mérünk, meritjük egy úrnak azon mondasából, midőn egy

alkalommal következőleg nyilatkozott: hogy az óvodát mint szükségelent, mely a városnak csakis költségei szaporítása végett tartatik fön, beszűntetendi, és onné, hogy egyik képviselő valahányszor az óvodaugy kerül a szőnyegre, mindig azzal tárgyalja le az ügyet, hogy: „az csak óvoda, maradhat.“

Az óvodaugy pedig nem oly csekélység, melyet egyszerűen elődázni lehessen; hanem oly fontos valami, mely egy az intéző körök, mint a szülők egész figyelmét megérdemli.

Hogy az óvodaugy fontosságáról meggyőződhesünk, elég, ha figyelemmel kísérjük a néhány éves gyermeket: tapasztalandjuk, miszerint izgékony természetűe folytonos munkálkodásra ösztönzi: ha munkavágya nem elégtettik ki s a mi fő, helyes irányban nem vezetetik, unni fogja magát, racionálanná válik, elpuhul; ugy szellemi mint testi fejlődésében elannyira hátra marad, hogy gyermekkori nevelésének mulasztásai, még ifju, sőt felnőtt korában is észlelhetők rajta.

Hogy tehát az ember már gyermekkorában emberi rendeltetésének megfelelőleg neveltesse, nem elég; ha az egyedül a családra hagyatik. Kevés azon szülők száma, kik gyermekeikkel hasznos foglalkozásokkal töltetik el az időt: sokkal nagyobb azoké, kik gyermekeik nevelését helyesen vezetni épen nem tudják; vagy ha képesek volnának is, családjuk fönartása követelte fárasztó napi munkájok miatt erre időt nem áldozhatnak. A községeknek, mint a családok összességének erkölcsi kötelessége gondoskodni oly helyek föllállításáról; hol okos, józan elvekre állapított gyermeki nevelés helyre hozandja ama hiányokat és ferdeségeket, melyek a gyermek nevelésben a szülők részéről tudva vagy anélkül követettek el.

Ily helyiség az óvoda.

Az óvoda, — mint kis gyermek nevelő-intézet építésénél figyelemmel kell lenni.

Hogy az mindentől, még az elemi iskola helyesétől elkülönítve legyen.

Tágas termekkel és udvarral birjon.

Száraz, világos és könnyen szellőztethető legyen.

Egy foglalkozó és egy tágasabb játszóteremmel birjon, melyek egy közös folyosóra nyiljanak.

Birjon egy harmadik oly helyet, hová a gyermekek felső ruházata és magukkal vitt élelmi szerei elhelyezhetők legyenek.

Önmagától értődik, hogy egy az óvónő, mint a kisegítő dajkák lakása ugyanazon épületben kell, hogy legyen.

Hogy az óvodának az elemi iskola első osztályávali közönsége is hátrányára szolgál, meggyőződünk; ha megfigyeljük a különböző koru gyermekek játéka és játszási hajlamát: tapasztalandjuk, hogy a 3—4 éves a 7—8 évesnél még a testvére is, ritka esetben szeret játszani. A gyermeki természetben fekszik, mi szerint játékát a vele hasonkornakkal szereti megosztani. Az idősebbek gyermek a futkozás, ugráztatás és ehhez hasonló multságokban leli örömet, addig a 3—4 éves kis társaival visszavonulva a csendesebb játékokat kedveli. Nem helyeselhető tehát a képviselőtestület ama határozata, midőn az elemi iskola egyesített I. és II. osztályát az óvodával közös épületben akarja elhelyezni. Az óvodabizottságnak erkölcsi kötelessége eme határozat megváltoztatását sürgetni annál is inkább, minthogy a telek, hová az épület emeltetnék, a kettős célnak szűkterűsége miatt meg nem felelhet.

Az iskolai törvények a tanterem magasságát 14—16 lábba, egyes gyermekek helymagasságát 3 négyzetlábba szabják meg. Az épület száraz voltát biztosítja, ha az alap — az oldaltól vékony szurok — vagy kátrányréteg által elválasztatik, ha az épület padolata az utca színétől legalább két és az udvarától egy lábba magasabban fekszik. A magasság közti különbözőzetek homokkal töltendők ki mint oly földdel, mely a szivárgás alapján a nedvességét az alatta fekvő földrétegeknek adja át. A fölületnek ezen magassági különbözőzete lépcsők alkalmazását, melyek az óvoda épületnél okvetlen nélkülönözendők — nem szükséges: lehet a töltést lejtősen irányítani.

A tanterem kellő világossága követeli, hogy 3 és fél láb szélességű, 7 és fél láb magasságú ablakai legyenek a tanterem mindkét hosszoldalán. — A termek célszerű szellőztetése ventilációval eszközölhető legkönnyebben. Ezen eszköznek alkalmazása által nem szükséges, hogy az ablak szárnyakkal láttassék el, a mi által azon költség, melybe ama eszköz kerül, megtakarítatik és a mi fő, eleje vétetik ama betegségeknek, melyek az iskolatermeinek légvonatossága következtében oly gyakoriak. A célszerűen berendezett óvodának egy foglalkozási és egy jóval nagyobb, — egy gyermekre egy négyzet méter helyet számítva — téli játszóteremmel kell birnia, a hol a hideg időkben is özszezsufultság nélkül üzhetik társas játékaikat, ha foglalkozásukban elfáradva üdülést akarnak nyerni. Tágas, száraz udvarra a nyári időkben szintén szükség: az óvoda ekkor sokkal látogatottabb, minthogy a szülők, napi munkájok által elfoglalva, egész napon át az óvónő felügyelete alatt hagyják gyermekeiket. A harmadik terem nélkülönözhetlenségét igényli a gyermekek nedves, felső ruhája és élelmi szerei elhelyeztetése. Az bizonyításra sem szorul, hogy mennyire árthatmas a párolgó nedves ruha és élelmi szerek kigőzölőse az iskola levegőjére ugy a gyermekek egészségére.

A szülők, ha egynél több gyermekkel áldotta meg őket az ég, s ha tehetségük engedi, gyermekeik mellé felügyelő dajkákat fogadnak, ki nekik a gyermekek fölötti örkődésben segédkezet nyújtandnak: mennyivel inkább szükséges az ily kisegítő személyzet az óvónő mellé, hol nem két-három, hanem ugyanannyi száz gyermekre kell felügyelni. Ó Kanizsa képviselőtestülete e tekintetben a szűkmarkúknál szűkebbmarkú: az óvónők már több ízben kérelmeztek a nélkülönözhetlen dajka fizetésének megállapítását, de mindannyiszor eredménytelenül; ugy látszik a képviselőtestület vagy nincs eléggé fölvilágosítva a dolog miben léte felől vagy épen nem akarja a jogos kérelem teljesülését érvényre juttatni. Az óvodabizottság erélyétől föltételezzük, hogy az eddigi miserabilis állapotok valahára megszűnnek és elég tétetik ugy az óvónők kérelme, mint a nagy közönség érdekeinek.

Ennyit akartunk ugy az óvodabizottság mint az óvoda épülete tervekészítőjének figyelmébe ajánlani.

.....

Titel, 1883. május hó 7-én.

Ha hosszú betegségnek halál, ugy hosszú hallgatásnak megszólalás lehet a vége, — belefúvok tehát én is ére trombitába, nehogy ugy járjak, mint a zentai „Veritas“ collegám, hogy hosszú hallgatásomért valami maradék csángó atyafi engem is „kordába“ rántson.

De hát utóvégre is ha nincs szél, hát nem mozog a falevél; nálunk pedig szélesend volt, (azaz hogy volt szél elég, de az mind áprilisi volt) és így nem vonhattam föl „vitorláimat a fekete tengerre“ (Hazafi Veray tudom mindjárt eltalálná élénk phantaziájával, hogy itt a tollat meg a tintát kell érteni.)

De igaz! majd elfelejtém, hogy mégis volt valami áprilisi dolog, — a mennyiben áprilisban történt, — és pedig a csángó második transportját vezette le Koczor János kormánybiztosi titkár ur, kik nálunk is megálltak, néhány percre, hogy átvegyék a számukra gyűjtött élelmi szereket — mely alkalommal különösen Nagy-Beeskerek tett ki magáért, kocsikkal hozván Titelre a csángók részére gyűjtött „elemőzsiát“.

A fogadtatás nem volt ugyan ünnepléses, de azért ép oly rokonszenves mint az első.

Midőn a hajó kikötött, ott láttuk a hajó orrán magát ünnepléses „stellungba“ vágva, nemzeti szalagokkal és cötilon orrdókkal feldiszitve Hazafi Veray János vándor népköltő ő költőiségét, és ha nem ismerjük volna ő kigyelmét, még azt hittük volna, hogy legalább is a csángók királya, mert fokosát is ugy forgatta mintha kormány pálcá lett volna, árvalány-hajas koronáját — pardon — kalapját meg oly fenégesen emelgette az égnek, mint akár csak egy kínai császár!

Kijött azután közénk egy csomó „vers-lomb-fü zérrel“ és hamarosan 10 krajcárjával elvesztegetett belőlük „egy talicskára“ valót, — közben-közben megerszerte néhány zengzetes strophát, mit az összesreglett iskolás gyerekek mély tudományal hallgattak; ő maga pedig sugárzó örömmel díszkedett, hogy: „kérem, ezt én magam csináltam ám“!

Voltak ez idő alatt német „süngereink“ is; eljöttek mint rendesen vendégszerpelni, de midőn látták, hogy bizony mi, keveset törődünk velük, ugy itt hagyták Titelt, mint a „csángók az oláhokat“!

Mikor mondhatjuk már el ezekről, hogy: „re- quiescant in pace“?!

A szerbek husvétja is elmúlt; egy cseppet sem volt kedvezőbb az idő, mint a katolikus husvétkor, pedig már „Gyurka“ napon tul voltunk. — Az első ünnepen az áprilisi idő minden variációban bemutatva magát; nap, szél, eső, boru-derü váltakozva magasztalták a „husvétit bárányt“.

Másnap már egyforma volt az idő: majdnem egész nap permetezett az eső; április siratta sok os toba tetteit és talán vissza is vonta volna azokat, ha halála ki nem törülte volna őt az „árnyék világból“, — mert másnap már május elseje volt.

A szerb husvét hétfőjén kellett volna a titeli mükedvelőknek valamit játszani, még pedig sor szerint németül, de különféle okokból a játék elmaradt — Önként eszembe jut azon adoma, midőn az a . . . i érsek béma utjában egy faluba ért, és nem harangoztak elébe. — Kérdőre vonta tehát e végtelen hanyagságért a harangozót, ki történetesen cigány lévén — az érsek ama kérdésére, hogy: „miért nem harangozott“, — egész bátran imigyen felelt: „Hja harmincszék okbul nem háragostam miutságos uram.“ — Az érsek elszörnyüködvé kérdé az okokat. Hát először is nincsen hárag, másodsor . . . Elég, elég!

Talán ezeknél is először nem volt darab, másodsor . . . de ugy hiszem ez már elég!

Hanem azért volt ám disz- és műelőadás, még pedig Hazafi Veray János vándor népköltő és a „tündér-vers-lomb-füzér“ faragója szerencsétlenül bennünket másodsor is becses? látogatásával; ugy látszik Titel felejtethetetlen előtte, és pedig vagy a vidék regényes fekvése tett költői lelkére oly élénk benyomást, mely visszavarázsolta őt körünkbe? vagy pedig az, hogy verses lombfüzerei jó keletnek örvendettek? Tertium non datur.

Ő fejezte be nálunk véletlenül műelőadásával? az áprilist. — Az előadás részleteiről nem szólok, hanem csak annyit mondok, hogy:

Lemenőben volt a
Nap, piros volt arca,
Vad haraggal vetett
Végő tekintetet
A „verses“ piacra.

Talmi pengésű rigmusait a vitéz költő? (mert hát Petőfit szeretné utánozni vak gondolatában) ünön-űfélen ugy szórta szét a szélrózsa minden irányában, hogy azon 18 óra alatt, mig itt volt nálunk, a tiszaparti békák is azt kurutyolták már:

„Meghiszem azt, ha mindig ugy volna,
Sokszor rántott levest sem kap szegény poeta,
D-pataji külvendéglősné derék asszony,
Estebédért husz krajcárt vett, mégis töltött káposzta

volt az asztalon,
És hozzá jól is lakott szegény vándor Jankó
Igy aztán megmaradt piculája, bankó,
Sok helyen kelneres vendéglőkben nátha mérő leves
Nyole krajcár, hát a többi, akkor a költő piculát csak arra keres.

Némelyik vendéglőkben felkopna az álla
És nem is adhatna szegény oltárára,
Nagyságos, tek. és főtisztelendő urak néha elfogadnak,
Ha jó hazafiakra talál, ebédet is adnak“.

(Lásd Veray János tündér-vers-füzér-lomb és jótékonycéln bizonyítványok. Ezt a versét megörökítették a tiszaparti békák.)

Hanem azért mégis ő a nép koszorú vándorköltője, ki jótékony adakozásaival mindenütt előáll, — és ez az eszme ugy hiszem legjobb, pegazusi rugalmái

között, — így nálunk is beszédett vagy 8 darab kéhasu bankót, és ebből 15 darab pengő piculát mint ő nevezi, azaz 1 fnt 50 krt adván át Mezey Imre segédszolgabíró urnak a csángó magyarok javára, — búcsút vett a kapuféltől és avval a nótával, hogy: „Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára“ — elvitorlázott Török-Kanizsa felé.

Xantus.

Magyarosodás.

Haza, nemzet és nyelv, azon három szó, melyhez minden hazafi szeretete van kapcsolva.

Dacára, hogy e három szó lényegesen különbözik egymástól, mindazáltal oly szoros kapcsolatban vannak, hogy egyiket a másiktól, elválva nem is lehet képzelni, mert mit ér a haza, hű és szerető nemzet nélkül? mi egy nemzet, haza nélkül? és mit mindkettő, egy általános nyelv nélkül, azon nyelv nélkül, melyben lelke és szíve érzelmeit élő szavakba ruházhatja?

Megyéink egyike azoknak, hol a legtöbb ajkú nemzetiségek laknak; csaknem minden egyes falun más-más nyelven beszélnek, és mily szép volna, ha eme sok nyelvűeket egy általános nyelv beszélésére, és pedig a nemzeti nyelvre, a magyar nyelvre lehetne szoktatni. Habár még evvel a hazaszeretettel nem gyökeredett meg, de idővel meg jó az is; nem pedig azon módon, mint ezt tenni szokták egynemelyek, hogy nevéket magyar hangzásúra változtatják; mert ezek között számtalan van olyan, kik dacára megmagyarosított nevének, egy árva magyar szót sem tudnak.

Van minden egyes faluban egy vagy több olyan egyén, aki a magyar nyelvet jól beszéli, és ezeknek volna kötelességük, már ha más érdekből nem, ugy hazafiságból is, a nép között a magyar nyelvet terjeszteni, és hogy eme terjesztésnek eredménye van, legyen szabad élőlédával szolgálom.

Cservenka egyike azon faluknak, hol egy évtized előtt még csak egy magyar szót sem hallhatott az ember; ma már kaszinójában magyar hírlapokat olvas még a köznép egynemelyike is; van egy oly kisedővönintézet, hol kiválóan csak a magyar nyelv oktatatik, iskolájában a magyar nyelv lehetőleg legjobban ápolatik, és mi legszebb, alig van jómódú és valamirevaló ember, ki a magyar nyelvet, habár hibásan is, de ne beszélné. (Apatinban is ugy van; de így van — hála Isten! — még sok helyen. Szerk.)

És honnan e változás? Az egész egy személy műve, és pedig Mihelics (ma Mihályi) János uré, ki 1869-ben Cservenkán jegyző lévén, kaszinót alapított, hol már mindjárt az alakításnál magyar toasztokkal élt egy-két személy, ezáltal iparkodván a jelenlevők előtt a magyar nyelvet kedvessé tenni. Az ezt követő és még jelenleg is általános szeretettel közt működő jegyző, Karl Bálint ez eszmét, dacára hogy német ajkú, felfogta, ezt addig iparkodott fejleszteni, mig sikerült neki egy kisedővönintézetet fölláttatni, melyben magyar gyermek-kertészkné és egy magyar tanító működik, sikerrel. A kaszinó elnökének választatván meg, ezen állásában szintén a magyar nyelv terjesztését tűzte ki céljául, ki ennek elérésére magyar hírlapokat rendeltetett, melyek most oly olvasottak, hogy számuk csaknem ugyanannyi, mint a német lapoké.

Ezeket kivül magát a népet is illeti bizonyos érdem. Belátván a magyar nyelv szükségességét, a közel eső magyar falukból fogadták cselédjeiket; gyermekeiket magyar faluba küldték és minden áron oda törekedtek, hogy maguk is tanulják meg a magyar nyelvet.

Említhetnék talán még vagy két hasonló példát, de ezek nem oly jó eredményűek mint a fentebbi; mindazáltal remélem, hogy ez egy elég lesz annak bebizonyítására, hogy a magyar nyelv terjesztésére számtalan és célszerű módszer van, csakhogy fájdalom, mindeddig kevés akadott olyan, ki e módszereket terjeszteni avagy használna.

Talán ha majd égető szükségé válik; de erre nincs sok remény, mert dacára, hogy az alkotmányos és hivatalos nyelv a magyar, mindazáltal gyakran kerültek ez még, hogy más nyelvelvel pótolgassék. Mert még jelenleg is vannak hivatalnokok és tisztviselők, kik a magyar nyelvet csak kevéssé birják.¹⁾

Sőt egynemelyik tanítóknál közül, dacára, hogy kikerüli, az évenkénti póttanfolyamot, dacára, hogy talán a magyar nyelvet nem jól beszéli.

Ugyszintén kereskedésünk is igen hátra van a magyar nyelvben, mert alig van egynéhány kereskedő, ki magyarul levelezne, annál kevésbé, hogy magyarul vezetné könyveit.

Adja az ég, hogy minél előbb a nyelv által egy nemzeté olvadjunk össze!

Cservenka, 1883. május hó 8-án.

S.

Pattantyúk.

Egy alkalommal I. . . ur cigány szolgálja által lámpával kísérteté magát hazá a színházból. A szolgál gyorsan ment előtte, hogy ő nem láthatott a sötétben, így szóla tehát hozzá: „Lassabban te filkó, itt igen nagy a sár.“ „Nem tes semmit nagyságos uram, hiszen csizsában vagyok“ felelé a cigány.

Az utóbbi boszniai háboruban fáradtan támaszkodott egy baka a fához és elaludt. Ez alatt egy ellenséges ágyú golyó elvitte a fejét. Látván ezt egy közelében álló cigány baka, ily szavakra fakadt: „No szegény Miska ugyancsak megjárta, mint fog majd csodálkozni, ha fölébred és látja, hogy a fejét lelőtték?“

NYILTTÉR. *)

Ó v á s.

Március 8-án rendeltem Klein Ödön békés-esabai kanári kereskedőtől 3 drb harzi kanarit. Egy drb 1-ső osztályú himet 12 frtért és 2 drb mőstényt 3 frt 60 krért. És ő küldött a 12 frtért egy vén, kopott, dögróvason levő madarat, melyért látva 12 krt nem adtam volna. Gondját viseltem, mint a szemem világá-

¹⁾ Hacsak nem magán vagy községi tisztviselő? Mert államiak és megyések nincsenek. Szerk.

*) Az e rovartban közöltöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

nak, hittem, hogy majd följavul, de csalatkoztam. Bir-
tokomban egy hónapig élt. Virgonc volt mint a 80
esztendő ember. Hangját három ízben akarta produ-
kálni, de az első egypár trilla után elrekedt s kény-
telen volt föltagyni szándékával.

En nem a madarat okoztam, hanem azt a lelki-
ismeretlen kereskedőt, ki ily csúful megcsalt. Még a
madár életében írtam neki, hogy ha nem küld nekem
kifogástalan madarat, a dolgot nyilvánosságra hozom,
de ő nem felelt. Annyira nem törődik cégjének becsü-
letével, hogy annak megmentéséért egy lépést sem
tesz. Nem is érdemes.

En megjártam. De hihetőleg nem történik ez ve-
lem, ha valaki fölvilágosítást adott volna. Saját káro-
mon tanultam. Egy család megingatta az üzletemberek
beületességébe helyezett bizodalmat. Vide, cui fide!
Nézd meg, kinek hiszesz.

A ki nem akar oly keserűen megcsaltni, mint
én megcsalattam: a ki pénzt job helyre is tudja tenni,
mint kidobni; a ki az emberek becsületét nem akarja
próbára tenni, az még szóba se ereszkedjék Klein Ödön
békés csabai harzi kanári kereskedővel, mert úgy jár
hat, mint én jártam.

Kis-Hegy, 1883. május. 10.

Papák János,
segédlelkész.

SALVATOR
első rangú vasmentes savanyúvíz,
lithium és bornátriumban gazdag forrás, orvosi
tekintélyek által a légző és emésztési szervek
hurutos bántalmánál rendelve; — kiváló szer a
köszvény-, hólyag- és vese-bajoknál. **Borral hasz-
nálva igen kellemes üdítő-ital.**
Kapható ásványvíz-kereskedésekben s legtöbb gyógyszertárban.
20-1 Salvator-forrás-igazgatóság Eperjesen.
Budapestten főraktár **EDESKUTY L.** urnál.

Felölös szerkesztő: Dr. MOLNAR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

HIRDETÉSEK.

Nyári kert megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudó-
mására hozni, hogy a

DÉVAY-KERTET
május hó 3-án megnyitottam.

Az ünnepélyes megnyitás azonban május hó
13-án fog megtörténni. — Minden vásár- és ün-
nepnapon **séta-hangverseny** rendeztetik Her-
czenberger Sándor zenekara közreműködésé-
vel d. u. 4 óratól kezdve.

Jó ételek- és italokról, valamint meleg kony-
háról is gondoskodva lesz.

Számos látogatást kér

tisztelettel

Hanzmann Ignác,
rendéglős.

3-1

1318. sz.
I. 1883.

Árverési hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszte-
riumnak f. é. február 22. és mártius 25-én 12058
és 18396. sz. a. kelt rendeletei folytán, ezennel
közhírré tétetik, miszerint a **csonoplai bor-
és pálinka italmérsi jog, korcsma épü-
let és 979 ööl beltelekkel együtt 49.694
frt** kikiáltási árral, úgy nemkülönbén a **filipo-
vai bor- és pálinka italmérsi jog a
korcsma épülettel együtt 24.395 frt** ki-
kiáltási ár mellett f. évi június 1-én reggeli 10
órákor ezen jószágigazgatóság iroda helyiségé-
ben nyilvános árverés útján örök időre elfog-
adtni.

Venni szándékozók a kikiáltási árnak meg-
felelő 10% bánatpénzzel ellátva ezennel meghí-
vatnak.

10% bánatpénzzel és 50 kr. bélyegjeggyel
ellátott írásbeli zárt ajánlatok is elfogadtnak,
ha azok kellően lepecsételve a szóbeli árverés
megkezdése előtt az árverési bizottságnak be-
nyújtatnak, ily ajánlatok posta útján a m. kir.
jószágigazgatóságnál, de csakis az árverés előtti
harmadik nap deléig benyújthatók; az árverési
feltételek ezen jószágigazgatóságnál a rendes hi-
vatalos órák alatt betekinthezők.

Utóajánlatok semmi szín alatt sem fogadtnak
el, még akkor sem, ha azok alapján egy
ujabb árverés kiírása miatt fentartattnak is.

Zomborban, 1883. május 7-én.

2-1 **A m. k. jószágigazgatóság.**

235. szám.
bv. 1883.

Árverési hirdetmény.

Atulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.
c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a
zombori tek. kir. járásbíróóság 6501/1882. számú vég-
zése által Fehér Miklós budapesti lakos javára Veisz
Miklós sztanisiesi lakos ellen 200 frt tőke, ennek ese-
dékesség napjától számítandó 6% kamatai és eddig
összesen 21 frt 95 kr. perköltség követelés erejéig el-
rendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le-
foglalt és 360 frtra becsült egy eszplőgép, koesi, egy
tehén és egy csikóból álló ingóságok nyilvános árverés
útján eladtnak.

Mely árverésnek a 6702/1882. sz. kiküldést ren-
delő végzés folytán a helyszínén, vagyis Sztanisieson a
községházán leendő eszközzésére **1883-ik évi május
hó 16-ik napjának délutáni 2 órája** határidőül ki-
tűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly meg-
jegyzéssel hívatnak meg: hogy az érintett ingóságok
ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értel-
mében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni
fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi
LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint
lesz kifizetendő.

Kelt Zomborban, 1883. évi május hó 4. napján.

Cservenka Lajos,
kir. bírósági végrehajtó.

253. szám.
bv. 1883.

Árverési hirdetmény.

Atulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.
c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a
zombori tek. kir. járásbíróóság 2318/1881. számú vég-
zése által Löbl Illés ujszivaci lakos javára Keller Má-
tyás kernyajai lakos ellen 169 frt tőke, ennek 1876.
évi ápril hó 24-ik napjától számítandó 6% kamatai
és eddig összesen 29 frt 65 kr. perköltség követelés ere-
jéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság
lefoglalt és 322 frt 10 kr-ra becsült butor, ágy és ruha-
nemű, továbbá gabnából álló ingóságok nyilvános ár-
verés útján eladtnak.

Mely árverésnek az 1468/1883. sz. kiküldést ren-
delő végzés folytán a helyszínén, vagyis Kernyaján
a községházán leendő eszközzésére **1883-ik évi május
hó 21-ik napjának délelőtti 9 órája** határidőül kitűze-
tik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly meg-
jegyzéssel hívatnak meg: hogy az érintett ingóságok
ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értel-
mében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni
fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi
LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint
lesz kifizetendő.

Kelt Zomborban, 1883. évi május hó 6. napján.

Cservenka Lajos,
kir. bírósági végrehajtó.

KLINGL & BAUMANN in WIEN.
! Messzelátó !
Uj optikai zsebzszerzők száma.
3-4 órányira tisztán a világosan elmutat!
Ezen új találmányu messzelátó két optikai lencséből áll, melyeket bármely sötétpálcára ráerősíthetni s melyek aránylag jelentékenyen jobbak az eddigiekénél. Ezért köztetszésére is találtak és szabadban sétálóknak nélkülözhetlenek. — Árak: —
Messzelátó (tokban) zsebre dugható 1.25. finomabb 1.75. legfinomabb, nagyobb lencsével . . . 2.50.
Baroscop biztos és megbízható időmutató 2 frt, finomabb kiállításban . . . 2.75.
Bormérő, mellyel a bor jobb vagy gyengébb minőségét rögtön felismerhetni . . . 90 kr.
Pioscop. Uj szabadalmazott tejmérő, a tej minőségének rögtön felismerésére . . . 1.75.
Fürdőhőmérő (új fajta), hideg és meleg, ki-vált gyermekfürdők számára . . . 75-1.50 kr.
Kis ritkaíró zseb-mikroszkop kitiűnő jó, 45. 75 kr., nagyobb . . . 3 frt. 4.50. 6.50 kr.
Kis csavargőzők teljes utánzat, gőzerővel hajtható minden vízmedencében . . . 3.50. 6. 12 frt.
Használati utasítás minden darabhoz ingyen.
Ismételadók nagyban vételnél gyári áron kapják.
Szétküldés utánvétellel:
Klingl & Baumann Wien I, Tegetthoffstrasse Nr. 3.
Uj képes árjegyzők 200 szép illusztrációval „esupa ujdonság” 15 krnyi bélyegért bérmentve küldetik.
6-2

1732. sz.
kig. 1883.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh t. e. vármegyék törvényhatósági tekintetes bizottságának mult 1882. évi szeptember hó 25-én tartott rendes közgyűlésében 594 közgy. sz. a. hozott határozatában foglalt megbízás alapján Bács-Bodrogh megye alsó I. járásába kebelezett Bácsujfalu községében elhalalozás folytán megürült község jegyzői állomásra ezennel pályázat hirdettetik és a választás megejtése céljából folyó évi május hó 23 ik napjának d. e. 8 órájára a határidő kitűztetik

A jegyzői állással következő évi javadalmazás van összekötve:

1. készpénzfizetés 105 frt.
2. 25 hectoliter buza, váltásági ára 160 frt.
3. 84 kgr. marhahús, váltásági ára 33 frt 60 kr.
4. 28 kgr. faggyu, váltásági ára 21 frt.
5. 112 kgr. nehéz hizott sertés, váltásági ára 58 frt 24 kr.
6. 11 méteröl tűzifa, váltásági ára 48 frt.
7. 28 kgr. só, váltásági ára 5 frt 4 kr.
8. 1/2 telek föld, valamint szabad lakás élvezete.

Felhívatnak tehát a pályázni óhajtok, hogy az ez iránti — a jegyzői szigorlatnak magyar és tót, esetleg más szláv nyelven való letételéről tanuskodó képesítési okmánnyal felszerelt — folyamodványait alólírott szolgabírói hivatalhoz f. évi május hó 21-ig bezárólag benyujtsák.

Palánkán, 1883. évi ápril hó 30.

3-2

Dr. Eremin,
szolgabíró.

576. sz.
kg. 1883

Pályázat.

Ó-Szivac község képviselő testületének 32. ex 1883. közgy. számú határozatához képest Zányi Kálmán leköszönése folytán üresedésbe jött segédjegyzői állomásra ezennel pályázat hirdettetik

Ezen állomás, a mellyel évi 500 forintnyi készpénz fizetés van egybekötve, Bács-Bodrogh t. e. vármegye tekintetes bizottságának 1878. évi december 17-én 755/1878. bizotts. sz. a. kelt rendeletének szem előtt tartása mellett, f. évi május hó 22-én d. e. 8 órákor fog betöltetni.

Azon pályázók, a kik a hivatalos nyelven kívül az itt dívó német és szerb nyelveket birják, előnyben részesítetnek.

Kelt Ó-Szivacon, 1883. május hó 4-én.

Zsupanszky Ljubomir,
közs. jegyző.

Teichmann,
közs. bíró

3-2

577. sz.
kg. 1883.

Pályázat.

Ó-Szivac község képviselő testületének 33. ex 1883. közgy. számú határozatához képest Ke ezovics Béla elbocsajtása folytán üresedésbe jött írnoki állomásra ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állomás a mellyel évi 300 frtnyi készpénz fizetés van egybekötve — Bács-Bodrogh t. e. vármegyék tekintetes bizottságának 1878. évi december 17-én 755/1878. bizotts. sz. a. kelt rendeletének szem előtt tartása mellett — f. évi május hó 22-én d. e. 8 órákor fog betöltetni.

Azon pályázók, a kik a hivatalos nyelven kívül az itt dívó német és szerb nyelveket birják, előnyben részesítetnek.

Kelt Ó-Szivacon, 1883. évi május hó 4. én.

Zsupanszky Ljubomir,
közs. jegyző.

Teichmann,
közs. bíró.

3-2

A Bács-Bodrogh megyei r. k. kántor urak becses figyelmébe!

Egy 30 éves, szolid jellemű s példás erkölcsű férfi ajánlkozik egy évi tartamra **kántor-gyakornok-nak**. Az illető az orgona-iskolának szabályai szerint minden éneket képes hiba nélkül lejátszani s csak azért óhajtana gyakornokoskodni, hogy magát a kántorságban teljesen kiképezze. — Az illetőnek van saját új harmoniuma. Ágyemű és mosásról önmaga fog gondoskodni s csak teljes kosztot és havi két forint fizetést kíván. Állomását ez évi július 10-ér elfoglalhatja. Bővebb felvilágosítással szolgál: 3-1

Szalay György,
kántortanító Ujvidéken a szt. Rókusnál.

Zombor 1883. Bittermann Nándor könyv- és könyvnyomdájából.

Hidegvíz-, belégzési-, savó- és szőlő-
GYÓGYINTÉZET
Marillavölgyben
a regényes Aninában, Oravica mellett.
Vasuti állomás, 3 órányira Bázástól, 4 1/2 órányira Temesvártól.
**Az idény kezdete május 16., a szőlő-
lőkúra kezdete szeptember elején.**
A fennállott lakáshányon egy új, 30 lakásból álló épület segített.
Bejelentéseket fogad és felvilágosítást ad május 14-től az alulírott 3-1
Dr. Hoffenreich,
az intézet igazgatója.